

Sự tích Hồ Gươm

1 Chuẩn bị

– Xem lại hướng dẫn nêu trong mục *Chuẩn bị* ở bài *Thành Gióng* để vận dụng vào đọc hiểu văn bản này.

– Đọc trước truyện *Sự tích Hồ Gươm*; hãy tưởng tượng và miêu tả nơi cất giữ thanh gươm mà Rùa Vàng nhận từ tay Lê Lợi.

2 Đọc hiểu

① Vào thời giặc Minh⁽¹⁾ đặt ách đô hộ ở nước Nam, chúng coi dân ta như cỏ rác, làm nhiều điều bạo ngược, thiên hạ⁽²⁾ căm giận chúng đến xương tuỷ. Bấy giờ, ở vùng Lam Sơn⁽³⁾, nghĩa quân nổi dậy chống lại chúng, nhưng trong buổi đầu thế lực⁽⁴⁾ còn non yếu nên nhiều lần nghĩa quân bị thua. Thấy vậy, đức Long Quân⁽⁵⁾ quyết định cho nghĩa quân mượn thanh gươm thần để họ giết giặc.

(1) *Giặc Minh*: quân nhà Minh (Trung Quốc), chiếm nước ta từ năm 1407 đến năm 1427.

(2) *Thiên hạ*: mọi người.

(3) *Lam Sơn*: nơi Lê Lợi khởi nghĩa, thuộc huyện Thọ Xuân, tỉnh Thanh Hoá.

(4) *Thế lực*: sức mạnh, ảnh hưởng dựa vào địa vị xã hội hay cương vị cá nhân mà có.

(5) *Đức Long Quân*: vua Thủy Tề (*đức*: tiếng tôn xưng vua chúa, thần thánh, ...).

② Hồi ấy, ở Thanh Hoá có một người làm nghề đánh cá tên là Lê Thận. Một đêm nọ, Thận thả lưới ở một bến vắng như thường lệ. Khi kéo lưới lên, thấy nặng nằng, Lê Thận chắc mẫm được mẻ cá to. Nhưng khi thò tay vào bắt cá, chàng chỉ thấy có một thanh sắt. Chàng vớt luôn thanh sắt xuống nước, rồi lại thả lưới ở một chỗ khác.

Ba lần kéo lưới của Lê Thận có gì đáng chú ý?

Lần thứ hai cất lưới lên cũng thấy nặng tay, Thận không ngờ thanh sắt vừa rồi lại chui vào lưới mình. Chàng lại ném xuống sông. Lần thứ ba, vẫn thanh sắt ấy mắc vào lưới. Lấy làm lạ, Thận đưa thanh sắt lại cạnh lò lửa nhìn xem. Bỗng chàng reo lên:

– Ha ha! Một lưới grom!

Tranh minh hoạ nhân vật và sự việc gì của truyện?

③ Về sau Thận gia nhập đoàn quân khởi nghĩa Lam Sơn. Chàng hăng hái, gan dạ, không nề nguy hiểm. Một hôm chủ tướng Lê Lợi cùng mấy người tùy tùng⁽¹⁾ đến nhà Thận. Trong túp lều tối om, thanh sắt hôm đó tự nhiên sáng rực lên ở xó nhà. Lấy làm lạ, Lê Lợi cầm lên xem và thấy có hai chữ “Thuận Thiên”⁽²⁾ khắc sâu vào lưới grom. Song tất cả mọi người vẫn không biết đó là báu vật.

Chú ý những chi tiết kì ảo trong văn bản.

Một hôm, bị giặc đuổi, Lê Lợi và các tướng rút lui mỗi người một ngả. Lúc đi qua một khu rừng, Lê Lợi bỗng thấy có ánh sáng lạ trên ngọn cây đa. Ông trèo lên mới biết đó là một cái Chuối Grom nạm ngọc. Nhớ đến lưới grom ở nhà Lê Thận, Lê Lợi rút lấy Chuối Giắt vào lưng.

(1) *Tùy tùng*: đi theo để giúp việc.

(2) *Thuận Thiên*: thuận theo ý trời, đây là tên thanh grom (sau chiến thắng quân Minh, Lê Lợi lấy hiệu là Thuận Thiên).

Ba ngày sau, Lê Lợi gặp lại mọi người, trong đó có Lê Thiện. Lê Lợi mới đem chuyện bắt được chuỗi gươm kể lại cho họ nghe. Khi đem tra gươm vào chuỗi thì vừa như in.

④ Lê Thiện nâng gươm lên ngang đầu nói với Lê Lợi:

– Đây là Trời có ý phó thác⁽¹⁾ cho mình công⁽²⁾ làm việc lớn. Chúng tôi nguyện đem xương thịt của mình theo mình công, cùng với thanh gươm thần này để báo đền Tổ quốc!

Từ đó, nhuệ khí⁽³⁾ của nghĩa quân ngày một tăng. Trong tay Lê Lợi, thanh gươm thần tung hoành khắp các trận địa, làm cho quân Minh bạt vía. Uy thế⁽⁴⁾ của nghĩa quân vang khắp nơi. Họ không phải trốn tránh như trước mà xông xáo đi tìm giặc. Họ không phải ăn uống khổ cực như trước nữa, đã có những kho lương mới chiếm được của giặc tiếp tế cho họ. Gươm thần mở đường cho họ đánh tràn ra mãi, cho đến lúc không còn bóng một tên giặc nào trên đất nước.

Gươm thần giúp cho nghĩa quân Lê Lợi những gì?

⑤ Một năm sau khi đuổi giặc Minh, một hôm Lê Lợi

– bấy giờ đã làm vua – cưỡi thuyền rồng dạo quanh hồ Tả Vọng. Nhân dịp đó, Long Quân sai Rùa Vàng lên đòi lại thanh gươm thần. Khi thuyền rồng tiến ra giữa hồ, tự nhiên có một con rùa lớn nhô đầu và mai lên khỏi mặt nước. Theo lệnh vua, thuyền đi chậm lại. Đứng ở mạn thuyền, vua thấy lưỡi gươm thần đeo bên người tự nhiên động đậy. Con rùa không sợ người, nhô đầu lên cao nữa và tiến về phía thuyền vua. Nó đứng nổi trên mặt nước và nói: “Xin bệ hạ hoàn gươm lại cho Long Quân!”.

Phần ⑤ nhằm giải thích điều gì?

Vua nâng gươm hướng về phía Rùa Vàng. Nhanh như cắt, rùa há miệng đón lấy thanh gươm và lặn xuống nước. Gươm và rùa đã chìm đáy nước, người ta vẫn còn thấy vật gì sáng le lói dưới mặt hồ xanh.

Từ đó, hồ Tả Vọng bắt đầu mang tên là Hồ Gươm hay hồ Hoàn Kiếm⁽⁵⁾.

Theo NGUYỄN ĐỒNG CHI

(In trong sách *Ngữ văn 6*, tập một, NXB Giáo dục Việt Nam, 2017)

(1) *Phó thác*: tin cậy mà giao cho.

(2) *Mình công*: từ dùng để tôn xưng người có danh vị, sáng suốt (ở đây chỉ Lê Lợi).

(3) *Nhuệ khí*: khí thế hăng hái, quả quyết.

(4) *Uy thế*: thế mạnh do quyền lực tạo nên, khiến người khác phải e dè, nể sợ.

(5) *Hoàn Kiếm*: trả lại kiếm (gươm).

1. Em hãy nêu những sự kiện chính trong truyện *Sự tích Hồ Gươm*.
2. Trong truyện, nhân vật nào nổi bật? Nhân vật ấy có đặc điểm gì?
3. Những chi tiết nào liên quan đến lịch sử? Theo em, những chi tiết nào là hoang đường, kì ảo?
4. Truyện muốn ca ngợi hay giải thích điều gì? Điều ấy có ý nghĩa như thế nào?